

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی
تربیه آموزشی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها
تربیه آموزشی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله
تربیه آموزشی

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

نقش تصویر ذهنی شهروندان از ساحل در احیاء مناظر شهرهای ساحلی

ساناز حکیم زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مشهد

چکیده

ساحل همواره یادآور فضایی مفرح است که احساس انبساط خاطر را در فرد برمی انگیزد و چنین فضایی هیچ گاه انسان را به انجام فعالیت جدی وادار نمی کند بلکه همواره او را به تفریح تشویق می کند. علاوه بر این، افراد در شهرهای ساحلی موقعیت خود را نسبت به ساحل در مقام مهم ترین نشانه شهری می سنجدند. به عبارتی ساحل نقطه عطفی در شهرهای ساحلی است که در منظر ذهنی و عینی آن شهر حائز اهمیت بوده و از بهترین فرصت هایی محسوب می شود که انسان امکان تعامل با هم نوعان خود و طبیعت را پیدا می کند.

نوارهای ساحلی در گذران اوقات فراغت و ثبت خاطرات جمعی مشترک نقش بسزایی دارند و شهروندان به طور طبیعی این فضا را به عنوان اولین پاسخ برای گذران اوقات فراغت خود انتخاب می کنند. در تصویر ذهنی شهروندان، ساحل فضایی برای گذران اوقات فراغت بدون عمل به قانون خاص است. بطوریکه بر انسان غلبه ندارد و خود را به فرد تحمیل نمی کند. از این رو تجدید حیات مناظر ساحلی و پویاسازی آنها با تصویر ذهنی شهروندان رابطه مستقیم دارد. در این راستا پژوهش حاضر در پی شناخت این رابطه دوسویه و پارامترهای تاثیرگذار از تصویر ذهنی افراد بر روی شکل گیری و پویاسازی مناظر ساحلی است.

کلمات کلیدی: ساحل، منظر عینی، منظر ذهنی، حس مکان، منظر ساحلی

۱- مقدمه

نوارهای ساحلی به عنوان یکی از مناطق پراهمیت و ارزشمند هر کشور محسوب می گردد به طوری که همواره همجواری آب و خشکی منشا شکل گیری اجتماعات بشری بوده است. در جهان امروز با توجه به زندگی های ماشینی، پیچیده و پر از هیاهو، توسعه نواحی ساحلی بیش از پیش اهمیت پیدا می کند. کشور ایران با توجه به داشتن مرز آبی وسیع در شمال و جنوب از این قاعده مثنسنی نمی باشد.

همانگونه که پیش تر از ارزشمندی سواحل سخن به میان آمد؛ می توان اظهار نمود سواحل هر کشور از نظر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و حتی نظامی اهمیت دارند. زیرا از یک سو حدود ۷۵ درصد سطح زمین را آب فرا گرفته است و از سویی دیگر بسیاری از تاسیسات ارتباطی و توریستی در این مناطق قرار دارند و امروزه اهمیت و پتانسیل عظیم سواحل و دریاها در بخش های حمل و نقل، تامین غذا، توریسم و سایر موارد آن بر کسی پوشیده نیست. بنابراین محدوده ساحل به عنوان مرز خشکی و دریا در فضاهای شهری از جایگاه ویژه ای برخوردار است.

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

کشور ما نیز با وجود داشتن بیش از ۳۰۰۰ کیلومتر خط ساحلی در شمال و جنوب کشور، مدیریت و برنامه ریزی مناسبی را در جهت بهبود بخشیدن به وضعیت نوارهای ساحلی می طلبد و از اهمیت بسیاری برخوردار می باشد. در تفرجگاه های ساحلی انسان ها علاوه بر برقراری روابط اجتماعی با هم نوعان خود و از تمامی اقشار جامعه، امکان برقراری پیوند نزدیک با طبیعت را نیز پیدا می کنند. علاوه بر این سواحل نقش موثری را در شکل دادن به تصویر ذهنی شهروندان در شهرهای ساحلی ایفا می کنند. سواحل محل حضور مردم برای انجام فعالیت های اختیاری می باشند که در آن شهروندان یک رابطه تعاملی و دو سویه را در کنار هم آموخته و در جهت ارتقاء حیات جمعی کوشش می کنند. احیاء مناظر ساحلی در شهرهای ساحلی، باعث ارتقاء تصویر ذهنی مردم نسبت به این فضاها شده و آنها را به بهره گیری بیشتر از آن ترغیب می کند. به طوریکه با بکار بستن راهکارهای مناسب برای احیا مناظر ساحلی و تقویت تصویر ذهنی مردم، از این فضاها میزان بهره برداری از پتانسیل های ارزشمند این مناطق نیز بهبود می یابد. از این رو در این پژوهش تلاش شده است تا با برنامه ریزی و طراحی مناسب برای این فضاها و بکارگیری پارامترهای تاثیرگذار از تصویر ذهنی افراد به پویایی هر چه بیشتر این فضاها کمک نمود و موجبات ارتقای کیفیت فضاهای درون شهری را مهیا نمود.

۲- ضرورت مسئله

درشهرهای ساحلی آب مهم ترین عنصر طبیعی ساختار شهر و عامل پیوند انسان، طبیعت و شهر است. امروزه اغلب شهرها فاقد روح مکان و ویژگی های فضایی خاص هستند به طوری که پاسخ گوی نیازهای مورد انتظار انسان نبوده و خسته کننده و بی روح به نظر می رسند؛ به عبارتی منظر فرح بخش و پرمعنای شهر حذف گردیده است. در این راستا در شهرهای ساحلی شکل گیری منظر مطلوب و کارآمد برای افراد، در حاشیه ساحل، که شهروندان را به حضور در این فضا دعوت نماید و در تصویر ذهنی آنها نشاط و سرزندگی را ایجاد کند احساس می شود. مهم ترین نتیجه طراحی منظر ساحلی این امر می باشد که می توان با معرفی جاذبه های ساحلی و به نوعی ممتاز نمودن ویژگی های فضایی و عملکردی آن، در مقایسه با شهرهای غیر ساحلی، به جذب سرمایه پرداخت و ضمن حفاظت از منابع طبیعی، باعث پویایی منظر شد. بطور کلی علی رغم وجود پتانسیل های ارزشمند و نقاط قوت در مناطق ساحلی، فضاهایی برای جواب گویی به نیازهای اجتماعی و تفرجی در این مناطق وجود ندارد و آنچه حائز اهمیت است نحوه طراحی مناسب و کارآمد کنار دریا می باشد. کلیه اقدامات در جهت احیا و ساماندهی نوارهای ساحلی منجر به شاخص نمودن این نقاط ارزشمند، بهبود عملکرد، ایجاد تصویر ذهنی مطلوب و جذابیت بیشتر برای ساکنان و گردشگران و ارتقای کیفیت محیط ساحلی می گردد.

۳- سوالات پژوهش

در این پژوهش کوشش شده است که نقش تصویر ذهنی شهروندان از ساحل در احیا مناظر شهرهای ساحلی مورد سنجش و ارزیابی قرار گیرد. به منظور دستیابی به این مهم سوالات، اهداف و فرضیه هایی به شرح زیر مطرح می باشد که پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به سوالات زیر می باشد:

- ۱- آیا میان تصویر ذهنی و احیا مناظر شهرهای ساحلی همبستگی وجود دارد؟
- ۲- چگونه می توان با بهره گیری از تصویر ذهنی، به احیاء مناظر شهرهای ساحلی پرداخت؟

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

اهداف مد نظر در این پژوهش شامل دستیابی به ارتباط موثر میان تصویر ذهنی و احیاء مناظر ساحلی مطلوب برای شهروندان می باشد. همچنین شناسایی مولفه های تاثیر گذار همچون خوانایی، جهت یابی، به خاطر سپردن و... در شهرهای ساحلی که منجر به ایجاد تصویر ذهنی در مخاطبان می شود، می باشد.

۴- روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نوع تحلیلی - توصیفی می باشد و روش گرد آوری اطلاعات به صورت برداشت کتابخانه ای که شامل استفاده از اسناد، مدارک مرتبط با مبانی نظری پژوهش و همچنین آشنایی با نظریات و فعالیت های انجام شده در این زمینه می باشد.

۵- پیشینه تحقیق

"پونه وکیلان" کارشناس ارشد معماری منظر و "آرش سجادی" کارشناس ارشد معماری در مقاله ی «منظر شهرهای ساحلی، بررسی موردی ساحل شهر تورنتو» به بررسی ضرورت احیای نوارهای ساحلی به عنوان عامل پیوند انسان، طبیعت و شهر به علاوه به بررسی موردی ساحل شهر تورنتو و نقش سواحل در شکل گیری تصویر ذهنی پرداخته اند.

در این مقاله بیان شده امتداد کناره آب در شهرهای ساحلی، موقعیت فضایی برجسته و منحصر به فردی را ایجاد می کند که نقش عمده ای در ارتقای کیفیت های بصری، محیطی و اجتماعی شهر و نیز شکل دهی تصویر ذهنی مطلوب برای ساکنان و گردشگران دارد. نوارهای ساحلی، علاوه بر ایجاد هوای پاک و حفظ حیات جانوری، مکان های ویژه و فرصت های بی شماری در خلق فضاهای جمعی خاطره انگیز و ایجاد تصویر ذهنی مطلوب محسوب می شود که تأثیر مستقیمی بر ساختار شهر، کیفیت اکولوژیک، کیفیت زندگی شهروندان و حفظ هویت منظر شهری دارد. به همین جهت حفاظت از این منبع طبیعی و بهره گیری صحیح از مواهب آن در شهر حائز اهمیت است. در ادامه به بررسی ضرورت احیای نوارهای ساحلی به عنوان عامل پیوند انسان، طبیعت و شهر به علاوه به بررسی موردی ساحل شهر تورنتو پرداخته اند. سپس زمینه های تشکیل دهنده منظر شهرهای ساحلی و ساختارهای منظر ساحلی تورنتو که عملکردهای چندگانه چون پیاده راه های امتداد ساحل، مرکزی برای برگزاری وقایع و رویدادهای خاص، مناظر سبز با هدف پیوستگی شهر با طبیعت، نشانه ها و نمادهای با ارزش شهری، را تشکیل می دهد مورد ارزیابی قرار داده اند. [۱]

"گلاره خوشخویی" کارشناس ارشد معماری منظر در سال ۱۳۸۵ مقاله ای با عنوان «ملاحظات طراحی منظر در ساحل شهری بندرعباس» ارائه کرده است. طراحی کرانه دریا، منظر ساحلی شهر را نظم بخشیده و کیفیت حسی و بصری آن را ارتقا می دهد و منجر به شکل دهی تصویر ذهنی مطلوب می گردد و همواره در ذهن افراد آزادی عمل، تعاملات اجتماعی، زیبایی بصری و... را تداعی می کند. ساحل بخشی از هویت اکولوژیک شهرهای حاشیه دریا به شمار می آید، لذا سامان دهی و احیاء منظر ساحلی یکی از اصلی ترین پروژه های اکولوژیکی شهر است. ساماندهی و احیاء نوارهای ساحلی به ارتقاء تصویر ذهنی مطلوب شهروندان و گردشگران در شهرهای ساحلی کمک می نماید. به گفته ایشان ساحل بندرعباس دارای قابلیت های فراوانی همچون، همجواری با دریا و مجاورت با بازار اصلی شهر جهت شکوفایی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی استفاده کنندگان

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

این ناحیه است، اما به دلیل آن که این فضاهای باز آن ساماندهی نشده و فاقد تأسیسات و تجهیزات لازم است، بخش عمده آن به عنوان فضاهای عمومی مورد استفاده قرار نمی گیرد. [۲]

بهترین راه دستیابی به این مهم ایجاد ساحل شهری است. منظور از ساحل شهری، بخشی از ساحل دریا است که مجهز به تأسیسات و تجهیزات مختلف است و قابلیت پذیرش استفاده کنندگان را دارد و عنصر تأثیرگذار در منظر شهر است. بر اساس همین مفهوم است که بسیاری از سواحل شهری دنیای امروز به عنوان مناطق تفریحی و مراکز جذب جمعیت شناخته می شود. در ادامه به اصول ساحل سازی و اهداف مربوط به آن پرداخته است و سپس به توزیع هدفمند کاربری ها، طراحی کاشت متناسب و مبلمان و... اشاره نموده است. [۲]

"مصطفی کاظمی" دانشیار مدیریت سیستم و بهره وری و "فهمیه سادات بیطرف" کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی در سال ۱۳۹۰ در مقاله ای تحت عنوان "تاثیر تصویر ذهنی گردشگران بر ارزش ادراک شده از شهرهای ساحلی دریای خزر با تاکید بر نقش واسط کیفیت عوامل ادراک شده" ارایه نموده اند و در آن به بررسی تاثیرات تصویر ذهنی و عوامل ملموس و ناملموس در میزان ادراک از خدمات گردشگری می پردازد. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان دهنده این امر می باشد که تصویر ذهنی گردشگران، تاثیر قابل توجه تری بر کیفیت عوامل ناملموس (همچون سهولت ارتباطات، اطمینان از ارایه خدمات با کیفیت، امنیت، پاسخگویی به نیاز گردشگران و...) در ادراک شده از خدمات نسبت به عوامل ملموس دارد.

همچنین این پژوهش نشان داد تاثیر عوامل ملموس ادراک شده بر ارزش ادراک شده گردشگران تاثیر معنا داری دارد. به عبارتی کیفیت عامل ملموس بر ارزش ادراک تاثیر گذار است. بنابراین در شهرهای ساحلی با احیا نوارهای ساحلی، ضمن پاسخگویی به نیاز گردشگران و شهروندان، کیفیت ادراکی عوامل ملموس نیز بهبود می یابد. در این میان تصویر ذهنی گردشگر در میزان ادراک تاثیر گذار است و به احتمال زیاد تصویر ذهنی تحت تاثیر تجربه او در استفاده از خدمات می باشد. [۳]

۶- مفاهیم و مبانی نظری

۶-۱ ساحل

ساحل در لغت به معنای کنار دریا یا رود یا کرانه، فصل مشترک خشکی ها با سطح افقی دریا ذکر گردیده است. [۴] سواحل، برای ارتباط مستقیم با طبیعت و آب که به عنوان مهم ترین عنصر طبیعی و منشأ حیات و همه زندگی شناخته می شود، جایگاه مهمی در ایجاد شرایط رشد انسان دارد. اگر تأمل، تدبیر، بصر و نظر در طبیعت به عنوان راه های شهودی کشف حقیقت و انعکاس هستی بر قلب انسان معرفی می شود، برای تحقق آن به وسایلی نیاز است که مواجهه با جلوه های ویژه طبیعت از جمله آنهاست. از این رو سواحل دریا و رودها، به کتاب های مشحون از حقیقت می ماند که باید برای آحاد انسان ها تشریح شود تا امکان نقش آفرینی آن به عنوان منبع شناخت، فراهم آید. [۵]

در تعریف ساحل می توان بیان کرد؛ تلاقی خشکی و دریا، سطحی را به وجود می آورد که ساحل نامیده می شود. ساحل فضایی است که بین حداکثر سطح آب و حداقل آن را در بر می گیرد. اختلاف حداکثر بالا آمدگی یعنی مد و حداکثر پایین آمدگی یعنی جزر ۲۰ متر می باشد. سواحل به طور معمول به صورت خطی نشان داده می شوند که خشکی را از آب

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

جدا می کند. ولی در طبیعت، سواحل روی خطوط ثابتی نیستند بلکه یک نوار کم و بیش عریض را می سازند و بدین وسیله مرزی مشخص بین خشکی و دریا را به وجود می آورند. تحول عرضی این حاشیه مرزی مشخص تابع پارامترهای متفاوتی است که از جمله آن ها نوسانات وضعیت آب، شیب دامنه ساحلی، شیب دامنه زیر آب نزدیک به ساحل می باشد. [۶]

۲-۶ منظر ساحلی

جایی که خشکی با دریا برخورد می کند فضای ارزشمندی است که از یک سو دارای ارزش اکولوژیک و از سوی دیگر در صورت مدیریت صحیح، می تواند در رفاه و آسایش، اقتصاد، سرگرمی و رشد و نمو یک جامعه موثر باشد. محیط ساحلی بر اساس ترکیب و برخورد دو منبع اصلی دریا (منبع طبیعی) و خشکی (منبع فرهنگی) به وجود آمده و امکاناتی را از جمله آب، ساحل، مناظر زیبا، زمین حاصل خیز، تنوع زیستی دریا و خشکی و... فراهم می کند. محیط ساحلی می تواند از جمله فضاهای مناسب برای گردشگری باشد که این امر نیازمند تسهیلاتی از قبیل هتل ها، پناهگاه ها، ویلاها، رستوران ها و زیرساخت های لازم از جمله اسکله ها، لنگرگاه ها، فروشگاه ها و سایر امکانات می باشد. [۷] طراحی کرانه دریا، منظر ساحلی شهر را نظم بخشیده و کیفیت حسی و بصری آن را ارتقا می دهد. ساحل بخشی از هویت اکولوژیک شهرهای حاشیه دریا به شمار می آید، لذا ساماندهی و ارتقاء منظر ساحلی یکی از اصلی ترین پروژه های اکولوژیکی شهر است. [۸]

علاوه بر آن بهره بردن از آب در طراحی شهری و طراحی منظر به عنوان عنصری اصلی، مرکزی و در متن تلقی شده می باشد و عنصری فرعی و در حاشیه نیست. از این رو استفاده از آب به عنوان یکی از عناصر منظر نرم می تواند به ارتقای سطح کیفی و کمی فضاهای شهری کمک شایانی نماید و در کنار پاسخگویی به نیازهای روحی و روانی انسان تاثیر قابل توجهی در تصویر ذهنی فرد از فضا داشته باشد.

۳-۶ احیاء نوارهای ساحلی

در شهرهای ساحلی، ساحل نقطه عطفی در شهر محسوب می گردد که مختص همان شهر می باشد و در ادراک عینی - ذهنی منظر آن شهر حرف اول را می زند. [۹] علاوه بر آن نوارهای ساحلی مرزی میان ساختار سخت شهر و ساختار نرم آب می باشد و در ایجاد پیوند میان شهر و شهروندان با طبیعت نقش بارزی را ایفا می کند. [۱۰]

امروزه سواحل تامین کننده مزایای مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی بسیاری برای افراد می باشد. بنابراین مسلم است ساحل به عنوان یکی از ظرفیت های ارتقاء منظر شهری، نقش مهمی را در ایجاد تصویر ذهنی و جذب افراد ایفا می کند. نوارهای ساحلی در تصویر ذهنی اکثر شهروندان، سرزندگی، شادابی، پویایی را تداعی می کند و این موارد مقارن با تنوع فضایی و رفتاری در سواحل می باشد. همین امر شهروندان را به حضور در این فضاها دعوت می کند. [۱۱]

۴-۶ منظر شهری

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

از منظر شهری تعاریف گوناگونی ارایه شده است. منظر شهری سطح تماس انسان با پدیده شهر می باشد. همچنین ابزاری است که به وسیله آن می توان شهر را به مثابه یک متن قرائت کرد. همچنین منظر شهری را می توان نظامی از دال ها قلمداد کرد که بر مجموعه ای از مدلول ها دلالت دارد. منظر شهری یک پیام رسان و راوی است. [۱۲]

منظر شهری واقعیتی عینی است که در مشاهده هر فرد به دیده می آید به بیان دیگر توصیفی از واقعیت موجود در کالبد شهر می باشد که این توصیف فارغ از تصویری است که به واسطه تجربیات فرد مشاهده کننده در ذهن او نقش می بندد. [۱۳] شهرهای برخوردار از منظر مطلوب قادر هستند با وسعت بخشیدن به تجربه زیبا شناختی شهروندان، موجب ارتقاء تصویر ذهنی و تقویت غرور مدنی در میان شهروندان گردد [۱۲] همچنین می توان از طریق بالا بردن احساس تعلق در محیط منجر به بهبود کیفیات زندگی شد. به عبارتی منظر شهری خوب می تواند رقابتی شهرها را افزایش دهد. [۱۴]

منظر هر شهر بسیاری از نانوشته های حیات اجتماعی را در خود جای داده است که از جمله این ویژگی ها می توان به فقر و غنا، سلاقی، شرایط اجتماعی و فرهنگی ساکنان آن شهر و... اشاره نمود. [۱۵]. همچنین منظر شهری می تواند بر کنش ها و واکنش ها، رفتار، ادراک و حتی احساس ساکنان در شهرها تاثیر گذار باشد. [۱۴]

۵-۶ تصویر ذهنی

تصویر ذهنی در مفهوم به معنای مشاهده محیط بر اساس تجارب و مشاهدات گذشته است. هرچه ذخیره اطلاعات در ذهن به خوبی سازمان پیدا نکند، بهره گیری از آن جهت بازشناسی محیط و ایجاد تصویر ذهنی درست و کامل، مشکل تر و ناقص تر خواهد شد. [۱۶] بدیهی است که تصورات ذهنی ممکن است اصلا وجود خارجی نداشته و تنها نمونه ای از برخی خصوصیات دنیای واقعی باشد. ممکن است این تصویر ذهنی فقط از چند اسم که به طور نامنظم در کنار هم قرار گرفته اند تشکیل شده باشد. ولی همین که تصویری هرچند ناقص پیدا کنیم، می تواند با آن ها مدلی ساخت هر چند ناقص؛ که به ما نشان می دهد توجه مردم بیشتر معطوف به چه نقاط یا عناصری است و تصویر ذهنی آنها از محیط چیست؟

هر شهر علاوه بر مناظر طبیعی و عینی خود دارای بعدی است که به آن منظر ذهنی گفته می شود. منظری که مبتنی بر تصویر یا انگاره کلی شهر است. منظر ذهنی شهر ساختاری برای اندیشیدن به شهر است و به کیفیتی اشاره می کند که حاصل ترکیب چشم انداز فیزیکی شهر. ادراک دیداری و فرهنگی ساکنان آن بوده و می تواند از آن به چشم انداز ذهن تعبیر نمود. [۱۷]

۶-۶ نقش تصویر ذهنی بر رفتار انسان

تصویر ذهنی انسان از محیط تا حدودی بر رفتار فضایی او تأثیر می گذارد. مؤثرترین نقش تصویر روشن از محیط در ذهن شخص آن است که وی را قادر سازد برای تعقیب مقاصد خود در شهر حرکت کند. تصویری خوب از محیط به شخص نوعی احساس امنیت می دهد. او می تواند رابطه های موزون بین خود و جهان خارج به وجود آورد و این درست برخلاف احساس ترس است که به انسان دست می دهد وقتی راه و جهت خود را گم کرده باشد. معنای این مطلب آن است که احساس شیرینی

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

که شخص از محیط زندگی خود دارد نه تنها به سبب آشنا بودن با آن بلکه به این دلیل است که تصویری دقیق از آن در ذهن او وجود دارد [۳]، [۱۸]

۶-۷ رابطه تصویر ذهنی و احیاء مناظر ساحلی

تصویر ذهنی عبارت است از اینکه شهر و فضاهای عمومی و در دسترس آن چگونه به نیازهای شهروندان خود پاسخ گفته و چه تصویری از خود در ذهن شهروندانش به یادگار گذاشته است. تصویر ذهنی مطلوب از یک شهر، در یک رابطه دو سویه میان میزان ادراک یک شهروند و منظر شهری مطلوب شکل می گیرد. توجه به این رابطه دوسویه می تواند از طریق ایجاد یک منظر شهری مطلوب از یک سو و بالا بردن میزان درک زیبایی شناسی یک شهروند از سوی دیگر صورت پذیرد. [۱۹] بنابراین متخصصان معماری منظر و طراحی شهری از طریق شناخت نیازهای شهر و شهروندانش می توانند فضاهای رها شده و دارای ارزش یک شهر را احیا نموده و تبدیل به فضاهایی کارآمد و پویا کنند. که علاوه بر داشتن منظر شهری مطلوب، به پیروی از آن تصویر ذهنی ماندگاری نیز ایجاد گردد.

۷- یافته های تحقیق

یافته های این پژوهش حاصل از آن است که توسعه روزافزون در شهرها به خصوص در شهرهای ساحلی در صورت عدم احیاء سواحل و بهره گیری از مواهب ارزشمند آنها علاوه بر اثرات زیست محیطی نامطلوب بر کیفیت زندگی در این مناطق نیز تاثیر می گذارد. بنابراین احیا مناظر ساحلی که در تصویر ذهنی ساکنان تاثیر مثبت بگذارد و جاذبه های لازم برای حضور اقشار مختلف در کنار هم را فراهم کند، در شکل گیری منظر شهرهای ساحلی بسیار مهم می باشد. احیا مناظر ساحلی بر طبق معیارها و پارامترهای مناسب، سواحل را به کانون های مهم اجتماعی، اقتصادی، تبدیل می کند و به کالبد آنها نظم می دهد. احیا مناظر ساحلی به منظور بهره مندی کامل از تمام پتانسیل های بالقوه این فضاها صورت می گیرد ضمن آنکه بر بهبود کیفیت زندگی در شهرهای ساحلی نیز تاثیر مضاعف می گذارد.

۸- پیشنهادات و نتیجه گیری

اطلاعات به دست آمده از این پژوهش نشان می دهد، تصویر ذهنی مردم از فضا به ترغیب مردم به استفاده از آن کمک می نماید بنابراین در معماری منظر و طراحی شهری توجه به نظر شهروندان از جمله عوامل مهم در طراحی شهرها محسوب می شود. به عبارتی فضای شهری باید از ویژگی هایی برخوردار باشد که مردم را به خود جذب کند و منجر به شکل گیری تصویر ذهنی در آنها شود. در شهرهای ساحلی، احیاء مناظر ساحلی می تواند نقش موثری را در ایجاد تصویر ذهنی مطلوب و ماندگار در ذهن شهروندان داشته باشد. در این صورت شهروندان در یک رابطه تعاملی با هم بودن را تجربه می کنند و در نتیجه حیات اجتماعی در این فضاها ارتقا می یابد.

امکان برقراری تعاملات میان اقشار مختلف جامعه به ارتقا تصویر ذهنی مردم نسبت به لبه های ساحلی کمک می نماید و آنها را ترغیب به بهره برداری بیشتر از این فضاها می کند. بنابراین می توان با بکارگیری پارامترهای مناسب در طراحی

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

شهری و معماری منظر به احیاء مناظر ساحلی پرداخت. در غیر این صورت این فضاها فاقد ارزش ذهنی و عینی خواهند بود که نه تنها منجر به از بین رفتن پتانسیل های ارزشمند آنها می شود، بلکه فضاهایی ناکارآمد در این شهرها خلق می کند.

در خصوص احیاء مناظر شهرهای ساحلی و ایجاد تصویر ذهنی مطلوب برای ساکنان و گردشگران پیشنهاداتی مطرح می باشد که به شرح زیر است:

- بهبود بخشیدن به ساختار فیزیکی با طراحی بدنه ها در اطراف سواحل و تقویت و احیاء کریدورهای بصری منتهی به دریا
 - بهبود بخشیدن به ساختار فرهنگی از طریق ارتقاء ویژگی های عملکردی در حاشیه سواحل
 - بهبود بخشیدن به ساختار بصری و زیبا شناسی با ارتقاء کیفیت زیبایی شناسی با نظم بخشیدن به بدنه های کالبدی در شهرها و حفظ دید به سواحل به طور مداوم
 - بهبود شرایط اکولوژیکی با تاکید بر سواحل به عنوان نقاط عطف و نشانه های طبیعی در طراحی شهرهای ساحلی
 - افزایش خوانایی و جهت یابی با طراحی نوار ساحلی در شهرها و تاکید بر این ویژگی شاخص در شهرهای ساحلی
 - ایجاد حس تعلق، حس مکان و انگیزه در ساکنان شهرهای ساحلی با تشویق به حضور در کنار سواحل
- موارد بالا می تواند راهکارهایی در جهت ارتقا کیفیات عینی و ذهنی و شکل گیری تصویر ذهنی مطلوب برای ساکنان باشد.

ششمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

قدردانی:

مقاله پیش رو برگرفته از پایان نامه مقطع کارشناسی اینجانب می باشد که با راهنمایی های ارزشمند استاد ارجمند جناب آقای مهندس پدرام رجب زاده باجگیران انجام گرفته است. بدون کمک و راهنمایی ایشان نگارش این پایان نامه و مقاله پیش رو ممکن نبود. از ایشان صمیمانه کمال تشکر را دارم و همیشه قدردان زحمات بی دریغشان هستم.

مراجع

- [۱] وکیلان، پ، سجادی، آ. منظر شهرهای ساحلی؛ نمونه موردی ساحل شهر تورنتو، نشریه باغ نظر، ۱۳۸۸.
 - [۲] خوشخویی، گ. ساحل مرز آب و خشکی؛ ملاحظات طراحی منظر ساحل شهری بندرعباس، ماهنامه منظر، ۱۳۸۹.
 - [۳] کاظمی، م. تاثیر تصویر ذهنی گردشگران بر ارزش ادراک شده از شهرهای ساحلی دریای خزر با تاکید بر نقش واسط کیفیت عوامل ادراک شده، پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۱۳۹۰.
 - [۴] معین، م. فرهنگ فارسی، انتشارات امیر کبیر تهران، ۱۳۷۱.
 - [۵] منصوری، ا. ساحل فرصت ناشناخته برای ارتقاء کیفیت فضا، مجله تخصصی معماری منظر، ۱۳۸۹.
 - [۶] ثروتی، م. جغرافیای دریاها و سواحل، انتشارات سمت، ۱۳۹۳.
 - [۷] خلخالی، ف. اهمیت طراحی منظر ساحلی با استفاده از الگوهای محیطی، کنگره بین المللی علوم و مهندسی آلمان - هامبورگ، ۱۳۹۶.
- [۸] Bell, S. Elements of Visual Design in the Landscape, E&FN Spon, London. 1993.
- [۹] طلائی، آ. ارتقاء کیفیت منظر عینی و ذهنی ساحل، راهکاری در جهت حفظ و احیاء بافت تاریخی، نمونه موردی بافت تاریخی دزفول، همایش ملی شهرسازی و معماری در گذر زمان، ۱۳۹۲.
 - [۱۰] بحرینی، ح. فرایند طراحی شهری، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۲.
 - [۱۱] پاکزاد، ج. تاملی بر مفهوم شهر در ایران، نشریه اندیشه ایرانشهر، ۱۳۸۴.
 - [۱۲] گلکار، ک. مفهوم منظر شهری، مجله آبادی، ۱۳۸۵.
 - [۱۳] محمودی، ا. منظر شهری؛ مروری بر چند نظریه، مجله آبادی، ۱۳۸۵.
 - [۱۴] معروفی، س. ارزیابی تأثیر عناصر منظر شهری بر میزان احساس تعلق محلی، مطالعه موردی: محله نارمک تهران، نشریه هویت شهر، ۱۳۹۳.
 - [۱۵] مدنی پور، ع. آیا توجه به سیمای شهر مهم است؟، مجله آبادی، ۱۳۸۵.
 - [۱۶] سیمای شهر، کوین لینچ، ترجمه مزینی، م. انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۸۳.
 - [۱۷] گودلاوایز سالسکس، فرانکو، ترجمه اکبری، ک. منظر ذهنی شهر، مفاهیم بازنمایی فرهنگی و کاربست های سیاست گذارانه، انتشارات تیس، ۱۳۹۴.
 - [۱۸] بازوندی، ف. نقش سرزندگی در ایجاد تصویر ذهنی شهروندان و میزان بهره گیری از فضای شهری، مطالعه موردی: پیاده راه خیابان سپهسالار تهران، دوفصلنامه پژوهش های منظر شهر، ۱۳۹۳.
 - [۱۹] روشنی، پ. بازشناسی فضاهای گم شده و امکان سنجی توسعه مردم وار از آنها نمونه موردی: پل دور شهر قم، معماری و شهرسازی و توسعه پایدار با محوریت از معماری بومی تا شهر پایدار، ۱۳۹۲.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری STES

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

مقاله نویسی علوم انسانی

اصول تنظیم قراردادها

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقاله